

Uas particularitats estranhas de la morfología verbau de la scripta occitana de Navarra. Consequéncia de la varietat de la poblacion franca?

Loís Grangé

Universitat de Tolosa 2 – Joan Jaurés

Hens las ciutats de Navarra que's desvolopè entre los sègles XIIIau e XVau ua lenga escriuta de las caracteristicas clarament occitanas. Los ligams d'aquera scripta dab los establiments deus Francos vienguts delà los monts que son plan establits.

Per la soa màger part la morfología verbau d'aquera koiné presenta trèits occitans mes d'autes renvian a domènis linguistics diferents.

Banhat hens un demiei navarroromanic que sembla normau qu'aparescan quan serà escassament, quauques trèits qui procedeishen d'aqueth adstrat, com lo *-o* a la prumèra persona deu present de l'indicatiu o la fòrma *sea* a la tresau persona deu subjunctiu present deu vèrbe *esser*. L'influéncia que's coneish tanben hens la tendéncia a provesir en desinéncias *-ut/-uda* vèrbes de la segonda conjugason. Çò qui ei ua ipèrreccion qui invèrsa lo modèl iberoromanic qui a estenut la medisha desinéncia *-it/-ida* aus eretèrs de las classas latinas II e III. Manlhèus morfologics normaus se consideram que lo navarroromanic ei lenga oficiau deu Reiaume, tanben lenga de cancelieria e donc per fòrça coneguda peus redactors de las nostas cartas.

Çò de mei estonable en l'occitan navarrés qu'ei la preséncia de flexions qui hèn pensar a interferéncias dab la lenga d'oïl. En prumèr lòc las quatau e cincau personas deus perfèits son tostemp bastidas suus modèles següents: *-ames/-astes*, *-imes/-istes* e aquò entau prumèr grop d'ua part e los dusau e tresau grops de l'aute. Entà *esser* e entau medish paradigma qu'avem *fumes* pertot (*fustes* n'ei pas documentat hens lo noste còrpus¹).

Ad aquò qu'avem a hornir l'abonde d'infinitius sincopats gessits de la tresau conjugason latina com *aprendre*, *defendre*, *descendre*, *entendre* qui son au còp d'òc e d'oïl mes enquèra *nozdre* pròpi a l'occitan de Navarra. Per contra lo vèrbe *constreindre* e los successors deus verbes en *-SCĒRE* dab *-t-* epentetic com *conoystre*, *naystre*, *creystre*, semblan emprontats au francés.

Mentavem tanben infinitius d'aparéncia similars aus precedents com *istre* e *tendre* probablament bastits a partir deus futurs.

---

¹ Julián Santano Moreno, *Los hispanismos de la Guerra de Navarra (siglo XIII). Un aspecto del léxico de Guilhem Anelier de Tolosa*, in *Lessico, parole-chiave, strutture letterarie del Medioevo romanzo*, ed. S. Bianchini, Roma 2005, pp. 179-285 (pp.191/192).

Aqueths fenomèns ne son pas de bon interpretar. Julián Santano² que hè l'ipotèsi qui seré aqui lo resultat d'ua construccion "horizontau" rebut de la diversitat de la poblacion franca. Los trèits descriuts ensús an a véder incontestablament dab l'oïl. Totun que constatam que ne son pas que personas precisas e minoritàrias de la conjugason qui son tocadas, qu'ua fòrma com *nozdre* n'ei pas documentada qu'en occitan de Navarra e que fin finau los infinitius *conoystre* e *naystre* ne's rencontran qu'en expressions cristallizadas propias ad aqueth ordi de scripta.

Plan estermiadas, aqueras interferéncias dab la lenga d'oïl ne's pòden pas explicar simplement en foncion de la lenga vernaculara ipotetica deus Francos. Entà gahar completament aquera singularitat que cau meilèu considerar la scripta occitana de la Navarra medievau com un acrolècte en contacte dab d'autas lengas escriutas.

---

² *Documentos navarros en lengua occitana* de Santos Garcia Larragueta au quau avem hornit los documents en occitan deus tres obratges de Ricardo Cierbide e Emiliana Ramos següents: *la Documentación medieval del Monasterio de Santa Clara de Estella (siglos XIII-XIV)*, *la Documentación medieval del archivo municipal de Pamplona (1129-1356) tòmè I, (1357-1512) tòmè II* e *la Documentación medieval del monasterio de San Pedro de Rivas de Pamplona (siglos XIII-XVI)*. Donostia, Euskal Ikaskuntza.